

A GALILEAI ASSZONY

Ráchel, a betlehemi Simon fazekas fiatal felesége, ott ült a kis ház lapos tetején a szövőszék előtt és csendesen dolgozott. Alkonyodott. A háztetőn kellemes szellő fújdogált. A fazekas egy csomó edényt szállított el a megrendelőnek és még nem érkezett haza.

Ráchel szorgalmasan dolgozott. Néha egy-egy percre ölbe eresztette a kezét és a lábainál játszókató két kislára nézett. A szeme ragyogott és fölillant benne az anyai büszkeség. A két kicsi – az egyik egyéves lehetett, a másik kettő – valóban méltó is volt a büszkeségre. Gyönyörű gyermekek voltak; mindenki rajtuk felejtette a szemét, aki elment a ház előtt. Ráchel mosolygott ilyenkor és látszott rajta, hogy természetesnek találja az emberek bámulatát.

Mariamne, a Heródes felesége is büszke lehetne, ha ilyen két szép gyermeke volna! – gondolta és újra munkájához fogott.

Jó estét, Ráchel! – szólította meg a szomszéd a ház tetejéről Szalóme, a szomszéd takács felesége. – Kedves hírt hozok, örülni fogsz, ha elmondom.

Ráchel csak úgy félvállról viszonzta a köszönést. Lenézte a szomszédasszonyt, nemcsak azért, mert az ura a megvetett takácsmesterséget folytatta, hanem főleg azért, mert nem volt gyermeke. De Szalóme vagy nem vette észre a lenézést, vagy nagyon hozzá lehetett már szokva. Fürgén átlépett a két teraszt elválasztó alacsony korláton és odaült Ráchel mellé. Egy pillantást vetett a kicsinyekre és ebből a pillantásból leplezetlen irigység csapott ki, azután az asszonyhoz fordult.

Tudod-e ni újság? A galileai asszony elmegy a városból. Ráchel szeme felcsillant.

Az ács felsége? – kérdezte.

Az. Most beszéltem velük, hogy vízért voltam. Készülődnek. Az ács megvette az öreg Áron szamarát.

Hová mennek? Végképp elhagyják Betlehemet? – kérdezte a fazekas felesége.

Kérdeztem, hogy hova mennek, de az ács csak annyit mondott, hogy nagyon messzire mennek. El kell menniök, azt mondja. Nem tudja, visszajönnek-e valaha.

Ráchel elgondolkozott.

Talán visszamennek Galileába. Názáretbe valók vagy hova – mondta.

Hát most már megszabadulsz attól az asszonytól – tette hozzá a takácsné.

Ráchel maga elé nézett.

Nem haragudtam rá – mondta csendesen. Nem volt rá okom. Sohasem bántott. Kedves, jó asszony volt. Csak bosszantott, hogy mindenki azt a fiút dicsérte. Mintha minden ember engem akart volna bosszantani. Hogy az ács fia ilyen szép meg olyan szép. No bizony, egy galileainak a gyereke! Az én kicsikém mellett!

Hát most már megint nem lesz párja a fiaidnak a városban – mondta a takácsné sóhajtva. Bánat és némi irigység rezgett a hangjában.

Ráchel lehajolt, az ölébe vette a kicsikéket és hevesen magához szorította őket.

Nem tudom, hol késik az uram ennyi ideig. Már itt kellene lennie. Nem tudom, mi van velem, de valami nyugtalanság bánt egész nap. Mondtam az uramnak is, kértem, ne menjen el ma, de kinevetett. Azt mondta, okvetlenül el kell vinnie az edényeket a farizeus Józsefnek. Nagyon szigorú ember. És holnap szombat lesz.

Szalóme kihajolt a korláton és lenézett az utcára.

Ott jönnek ni, éppen! A galileaiak!

Ráchel odanézett.

Ott ment az ács az utcán, csendesen, komoly lépésekkel Kis batyu volt a bal kezében, a vállán fejsze és fűrész. Ölében tartotta a gyermeket. A feje a gyermek fölé hajlott. Látszott, hogy nem lát semmit maga körül, hogy nincs más gondolata, csak a gyermek.

Mikor a ház elé értek, a takácsné lekiáltott:

Jó utat, galileai!

Az ács fölnézett és csendesen mondta:

Békesség nektek.

Ekkor megmozdult az asszony is. Fölnézett. Ráchel érezte, hogy a szeme órá tapad. Különösen érezte magát. Valami megszégyenülésfélét érzett.

Isten veled, jó Ráchel – mondta szelíden az ács felesége.

Ráchel felelni akart, de aztán maga sem tudta, hogyan történt, hirtelen elfogta valami makacs bosszúság. Elvörösödött és elfordította az arcát. Nem felelt.

A galileaiak csendesen mentek tovább.

A két asszony egy darabig hallgatott.

Különös emberek ezek! – szólalt meg aztán a takácsné.

Ráchel hallgatott.

Tavaly, amikor ideköltöztek, mindenféle különös dolgokat meséltek róluk. Az öreg Menassze, a pásztor, váltig azt hajtogatja, hogy ez a gyermek lesz a király, aki eljövendő.

Ráchel elgondolkozva nézett maga elé.

A pásztorok mind azt mondják, de mindenki kineveti őket.

De csodálatos, hogy mind ugyanazt mondják! Hogy angyalt láttak és imádták a gyermeket a barlangban. Mondják, hogy az a három különös idegen nagyúr is hozzájuk ment a pásztorok barlangjába. De mióta idebent laknak a városban, nem történt velük semmi rendkívüli.

Egy kissé hallgattak.

Ha király volna – mondta végül Rachel –, nem lakna Betlehemben, hanem Jeruzsálemben. Mindenki ismeri őket; ez a József egy ágrólszakadt ács és méghozzá galileai.

Képtelenség, amit azok az emberek fecsegnek. Mit tehetne egy ilyen szegény kisgyerek a rómaiak ellen és Heródes ellen?

Na nem volna az egész ilyen képtelenség, Heródes már rég eltette volna láb alól – tette hozzá Szalóme. – Aki már annyit meggyilkolt, mit törődne egy szegény ácsgyerek vérével?

Lassan esteledni kezdett.

Simon fazekas fáradtan és éhesen érkezett haza. Rögtön vacsorához ültek. A gyermekek már aludtak. A fazekas keserűen panaszkodott a farizeusra, akinek nem lehet kedvére tenni.

Nem jó világ jár mostanában a szegény emberre! – hajtogatta. – A munkát nem fizetik. Az adót meg behajtják keményen. Már megint készül valami. Az egész város tele van katonával. Úgy hemzseg itt a sok római, mintha nem is Izraelben volnánk, hanem valami pogány országban. Sose volt itt ennyi. Jeruzsálemből jöttek. A századosuk a város véneivel alkudozik. Jó nem lesz belőle, annyi bizonyos.

Talán valami gonosztevőt keresnek – vélte Ráchel.

Nem lehet tudni. De ha azt keresnek, tudnám én, hol kell keresniök. Azért nem kellett volna idejönniök Jeruzsálemből. Azt közelebb is találnak, mint Betlehemben.

Az asszony éppen csitítani akarta az urát, mikor zörgettek az ajtón.

Ráchel felsikoltott.

Egy római katona lépett a szobába.

Te vagy-e Simon, a fazekas? – kérdezte az embertől.

Én vagyok, uram – felelte Simon.

A katona megparancsolta, hogy kövesse a város véneihez. Oda hivatalos ma minden betlehemi családapa.

Az asszony itt marad! – tette hozzá.

Követlek, uram! – mondta a fazekas, de az ajkai remegtek. Ráchel reszketve borult a nyakába.

Simon, Simon, jöjj haza hamar! Félek!

A fazekas elment a katonával. Ráchel utánament az ajtóig és kinézett az utcára.

Az utca tele volt katonával. Itt is, ott is férfiakat kísérték a vének háza felé. Csupa aggodalmas arcot lehetett látni. Más katonák ide-oda jártak az utcán. Majdnem minden ház elé jutott egy-egy- Ráchel látta, hogy az ő házuk előtt is járkál egy, a takácsék előtt nem. Megvárta, míg a katona járkáltában odaért az ajtó elé és az arcába nézett. Összeborzadt. Vad, kegyetlen arc meredt rá, két gonosz szem fűrődött a szemébe.

Reszketve futott be és sírva, kezeit tördelve járt föl és alá a szobában.

Megállt a kiságy előtt.

A két kisgyermek ott aludt egymás mellett. Édesen mosolyogtak álmukban. Egy pillanatra megnyugvás szállt a szívébe, amint rájuk nézett. Akaratlanul is elmosolyodott.

Ebben a pillanatban egy éles kürtszó hasított végig az utcán. Nyomban utána sikoltás ütötte meg a fülét. Asszonyi hang volt. Aztán még egy és még egy. Ráchel rémülten ugrott fel az ágy mellől. A vér megdermedt a szívében. Borzasztó rettegés fogta el, aminőt még sohasem érzett.

Az ajtót hevesen felszakították és belépett az a rettentő katona, akit a ház előtt látott. A kezében meztelenül villogott a széles, rövid kard. Egy percig megállt, körülnézett, aztán fölillant a szeme és egyenesen az ágy felé indult.

Elő csak azokkal a király-porontyokkal! – dörmögte.

Gyermekeim! – sikoltotta Ráchel félőrülten és kiterjesztett karokkal az ágyra vetette magát, testével takarva a kicsinyeket.

A katona az ágyhoz lépett és durván félrerántotta az anyát.

Félre, asszony! – mormogta és a kicsik után nyúlt.

Ember! Ezek az én fiaim! Mit akarsz? Mit vétettek neked? Ártatlanok ezek! Könyörülj, uram, édes jó uram! Pénzt akarsz? Adok. Szegények vagyunk, de mindenünket neked adjuk! – kiáltotta megánkívvül; nem is tudta, hogy mit mond. És közben tépte, rángatta, karmolta, ütötte a katonát. A római lerázta magáról és kirántotta az ágyból az egyik gyermeket.

A következő pillanatban ez ijedt sikítás hallatszott és a kisfiú vére a padlóra szökkent.

Gyilkos! – rikoltotta az asszony és újra a katonára rohant.

Most nem tudta olyan könnyen lerázni magától. Az asszony a kétségbeesés erejével tépte, marcangolta a katona arcát, rácsimpaszkodott a testére, karjára. Sokáig tartott, míg a rómainak sikerült egy hatalmas lökéssel a falhoz taszítani az asszonyt. Ráchel eszméletlenül terült el a földön.

A dulakodás alatt az élő kisfiú tágra nyitott, csodálkozó szemmel ült az ágyon és csendesen sírdogált

Ráchel csakhamar magához tért. A feje sajgott, minden tagja fájt, keze, arcé vérezett. Az első percekben nem emlékezett semmire és nem tudta, hol van. Mintegy félálomban nézte az asztalon lobogó mécesest és félálomban hallotta a nyitva maradt ajtón beszűrődő hangokat.

Végeztél? – kérdezte egy türelmetlen hang.

Elvégeztem. Itt a két holttest. Csúnya munka volt. Az a vadmacska alaposan összekarmolt. Hanem nem értem azt a tetrarchát! Furcsa egy népség ez, hogy ilyen kalyibában nőnek a királyaik!

A hangok elhaltak, a beszélgetők eltávoztak.

Ráchel lassankint egészen magához tért. Visszaemlékezett a szörnyűségekre, amik történtek.

A két kisfiú eltűnt. A földön hatalmas vértócsa mutatta, hogy mi történt az imént a szobában.

Ráchel kétségbeesve ugrott föl. Levetette magát a szétzilált, vérfoltos ágyra.

Fiaim! Fiaim! Édes kisfiaim! – sikoltott és zokogott magánkívül sokáig. – Hát megöltek benneteket. Megöltek. El kellett vesznetek. De hát miért? Istenem! Miért? Mit vétettek? Kinek vétettek?

Egyszer csak átvillant lelkén egy gondolat. Mit mondott a katona a királyporontyokról? És mit beszélt az a két gyilkos odakint? Nem a zsidók királyát emlegették-e? Király!... És a galileai asszony elszökött a fiával! Azok megmenekültek! A zsidók királya! Hát az ő fiait azért ölette meg a zsarnok! Az ártatlanokat. És az ács felesége csakúgy csókolhatja a fiát ezután is, mint eddig.

Rettenetes harag vett erőt rajta. Úgy érezte, hogy meg tudná most ölni a galileai asszonyt és a fiát.

Fölugrott. Egy pillanatig állt eltorzult arccal, gyűlölettől lobogó szemmel, összeszorult ököllel. Aztán kirohant a házból.

Az utcán katonák jártak; vértől csöpögő kardokkal, gyermekholttesteket cipeltek. Minden házból jajgatás, zokogás, átkozódás hallatszott.

Ráchel megragadta az első katonát, akivel találkozott.

Uram! Az ács! A galileai! Megszökött! Elmenekült! – kiáltotta oda rekedten.

A római értelmetlenül nézett rá.

Mit akarsz tőlem, asszony? Eredj az utadra és sirasd a fiadat!

De uram! Az ács fia! Elszöktek, délután! A fia! Ő az akit kerestek! Ő lesz a király! Mindenki tudja! A pásztorok mondják, akik az angyalt látták... És az idegen próféták is őt imádták... őt kell megölnötök. És nyomára vezetlek! A déli kapun mentek ki. Még utolérhettek! A tetrarcha megjutalmaz!

A római sehogysem akarta megérteni, miről van szó. Végre annyit kivett a lázas, összefüggéstelen szavakból, hogy egy gyermek megszökött. Néhány percre tanácstalanul állt. Erre nem szólt a parancsa. Kényelmetlen dolog nekiindulni az éjszakának. De aztán arra gondolt, hogy Heródes biztosan megjutalmazza, ha megkeríti az elszököttet.

Elindult az asszonnal.

Végigmentek a városon. Mindenütt ugyanaz a kép: véres, marcona katonák, átkozódó, jajgató asszonyok. Férfiak sehol. A rómaiak nem akartak harcot: volt rá gondjuk, hogy őrizet alá vegyék őket.

Ráchel lázas gyorsasággal, szinte futva ment a római előtt.

Elértek a kapuhoz. A római őrség megállította őket és csak akkor engedték meg a kimenetelt, mikor a katona elmondta, hogy mi járatban vannak. Az őrk biztosították őket, hogy két órával az öldöklés kezdete előtt foglalták el helyüket és azóta egy lélek sem hagyta el a várost.

A katona erre vissza akart fordulni, de Ráchel olyan heveséggel bizonyította, hogy a galileaiak egy kevéssel az őrség kezdete előtt szöktek ki, hogy végre mégis elindult.

Szép, derűs, csillagos éjszaka volt. A sziklás út fehéren csillogott előttük.

Szótlanul haladtak egy jó óra hosszat.

Egyszerre a római megállt. Arra gondolt, hogy a társai most, munka után, alighanem jóízű lakomára gyűlnek a városban. Talán jutalmakat is osztanak. És ő nincsen köztük. Itt jár a vak éjszakában, egy zsidó asszony szavára.

Te asszony! – mondta. Te megcsalsz engem!

Ráchel ijedten tiltakozott és váltig erősítgette, hogy nyomon vannak.

A római a fejét csóválta.

Megint nekiindultak.

A tájék kissé vadabb, kövesebb lett. Ráchel sietett, szinte repült. A harag, a bosszúvágy égette, úzte.

A római egyre lassabban lépegetett.

Mikor már vagy két órája mentek, megállt a római.

Nem megyek tovább! – mondta. Ha csakugyan elszöktek azok a zsidók, hadd fussanak. Arra nem szólt a parancs, hogy utánuk kell menni. Eb jár kint éjjel, ha nem muszáj.

Azzal megfordult, és elindult visszafelé. Hiába rimázkodott az asszony, nem hallgatott reá.

Ráchel egyedül maradt a sziklás úton.

Mit tegyen? Visszaforduljon ő is? És futni engedje a galileai asszonyt? Kevélykedhessen a fiával? És az ő fiai meggyilkolva! Minden erén végiglobogott a nagy, sötét harag.

Nem! Ha másképp nem lehet, visszahozza őket ő maga. Olyan iszonyú erőt érzett most magában, hogy egy percre se gondolt arra, hogy nem bír el az áccsal.

Visszahozza a gyermeket! Pusztuljon az is, ha az ő fiai elpusztultak. Ne legyen boldogabb az az asszony se, mint ő!

Futva indult előre.

Egész lelkét eltöltötte ez az egy gondolat: a bosszúállás.

Maga sem tudta, mennyi ideig ment így.

Egyszer aztán megpillantotta, amit keresett.

Két összehajló szikla közt, egy kis zugban, ott ültek a galileaiak. Az ács és a felesége ébren voltak. A gyermek anyja ölében aludt. Ráchel szívén nagy, diadalmas ujjongás lobbant keresztül.

Most odarohan és kiragadja a gyermeket az asszony kezéből és fut vele vissza, a halálba!

És ekkor valami egészen váratlan, önmaga előtt is megmagyarázhatatlan dolog történt.

Amint győzelmes gyűlölettel, egy szilaj ugrással odarohant elébük, a galileai asszony fölnézett rá és halkán, szelíden, mint akkor, a ház előtt, ezt mondta:

Békesség neked, Ráchel.

És mintha valami ígézet kényszerítette volna, odatapadt a szeme az alvó gyermekre és nem tudta több levenni róla. A lelkében valami nagy békességet érzett.

Miért jössz utánunk, jó asszony? – kérdezte az ács.

És Ráchel így szólt:

Azért jöttem, hogy megmondjam nektek, hogy ne késlekedjeteK, mert a ti ellenségeitek tudják, hogy eljöttetek a városból és utánatok jöhetnek és halálra vihetik a gyermeket. És azért jöttem hogy lássák az én szemeim Izrael reménységét.

És ekkor a galileai asszony fölkelte a földről és odanyújtotta a gyermeket a fazekas feleségének.

Ráchel a fiaira gondolt, megcsókolta a gyermeket, és sírni kezdett és nagyon fájt a szíve és mégis nagyon boldog volt.

A galileaiak pedig fölveték a földről csekély holmijukat és az asszony fölült a számárra.

Békesség neked, jó Ráchel! – mondották és elindultak.

A fazekas felesége sírva nézett utánuk sokáig és úgy tetszett neki, mintha sok fehér ruhás kisgyermek menne mellettük jobbról és balról, pálmaarcuk fénylene, mint a fényes csillagok, és mind édesen mosolyognának a gyermekekre.

És megismerte köztük az ő két fiát.